

hozza a Pp. rendelkezéseivel összhangba, természetesen oly módon, hogy a rendeletet hozzáidomítja a törvényhez.

d. B. Z.

Ügyvédség.

A zárt ügyvédség kérdéséhez.

Külön számot szentelt a P. J. az ügyvédkérdésnek.* Az abban megjelent hozzászólásokat talán úgy is nevezhetném, hogy el nem hangzott beszédek. A P. J., igen helyesen, azon az állásponton van, hogy mindaz, amit ma ügyvédkérdésnek szoktak nevezni, már nemcsak az ügyvédeket érdeklő problémák összessége. Különböző társadalmi rétegek és gazdasági osztályok problémáiba szövődnek lassanként mindazon tünetek, amelyek a magyar ügyvédség belső és külső életében mutatkoznak és amelyek elementáris erővel követelik az ügyvédkérdés megoldását.

A társadalom életében csak úgy, mint a fizikai lét minden funkciójában érvényesül a hatás és kölcsönhatás törvénye és így tagadhatatlan, hogy sok igazság van abban, amire az ügyvédkérdés hozzászólói rámutatnak akkor, amidőn a bajok és visszasságok okozóit az általános gazdasági válságban, az elszegényedésben, az ipar és kereskedelem pangásában és a világszerte mutatkozó munkanélküliségben látják. (*Balkányi, Belatiny, Benedek Sándor, Glücksthal, Györki, Kozma Jenő.*) Szabadjon azonban az illusztris felszólalókkal szemben arra hivatkoznom, hogy, mint az Ügyvédi Rendtartás tervezetének egyik elkészítője, aki a válságnak nemcsak igazságszolgáltatási, törvényeinkben rejlő okait vizsgáltam, hanem igyekeztem annak szociológiai, szociálpolitikai és statisztikai hátterét is tanulmány tárgyává tenni, az ügyvédi rendtartás reformjának elkészítését nem kizárólag gazdasági okok teszik szükségessé. A gazdasági okok pedig, fájdalom, csak kis részben azonosak azokkal az okokkal, amelyek a más életpályám működök efemer elszegényedését eredményezték.

Az ügyvédi pálya túlszűfolttsága érezhető volt már a háboru előtt is. Nem volt oly ügyvédgyűlése az országnak, amelyen komoly érvek ne hangzottak volna el a pályára való özönlés ellen és amelyeken prófétai ihlettséggel, mintegy matematikai pontossággal meg nem rajzolták volna azt a katasztrófális jövőt, amely ma a magyar ügyvédség sivár jelenjében nyilvánul meg.

Véleményem szerint a szükségletet a kínálat mindig meghaladta. Ez volt az oka annak, hogy a magyar ügyvédnek foglalkozásánál fogva soha sem volt olyan tekintélye sem ügyfelekkel, sem pedig hatóságokkal szemben, mint bárhol Európában és ez volt az oka annak, hogy soha sem tudta magát füg-

* Polgári Jog. 1927. 8. szám.

getleníteni, — habár független pályán működött, — az ügyféltől. Akik a pályán működnek, azok tudni fogják, hogy ez mily megalkuvást jelentett és milyen hátrányos ugy az ügyvédek érdekére, mint pedig a közérdekre. Mert nem szabad felednünk azt, hogy az ügyvédek működése legfőképen a bíróságok és hatóságok előtt való képviselőben merül ki. Az ezeken kívül eső jogi működés, amely tagadhatatlan, hogy a gazdasági élet funkciója, a legtöbb ügyvédnél csak járulékos természetű és igen gyakran annyira személyhez kötött, hogy egy-egy ügyvéd ily irányu működése megszűnván, megszűnik maga az ügy is, mert a felek, ha nem kell, nem is próbálkoznak ügyvéddel. Tehát nem is lehet a kar helyzetének általános javulását várni a gazdasági helyzet javulásától. Mindaddig ugyanis, amíg a hatóságok tagjainak, valamint a bírák száma korlátozott, ezeknek munkaképessége megadott: addig sem a gazdasági élet fellendülésétől, sem pedig a munkaalkalmak szaporításától nem lehet eredményt várni, hacsak ki nem békül az ügyvédség azzal a gondolattal, hogy ezen körülmények természetes következeit levonva, a kamarába csak annyi ügyvéd vehető fel, amennyit az elvégzendő munka megkíván.

A gazdasági élet azon jelesei előtt, akik az idézett számban az ügyvédkérdéssel foglalkoztak, bizonyára nem ismeretlen az az eszmeáramlat, amely az utóbbi évtizedekben eleinte lassan, később forradalomra emlékeztető dynamikával tört magának utat. Ez a jelenség ama megkötöttség, amely felé egész életünk, ha tiltakozva is, de mégis csak törekszik. Ma még azt hisszük, hogy külső kényszerítő körülmények folytán, de később rá kell jönnünk, hogy a társadalmi és gazdasági törvények el nem kerülhető gravitációja rakja reánk a szabályozás béklyóit. És mintegy természettudományi következés, hogy ennek az elynek gyakorlati konzekvenciái annak az országnak azon társadalmi osztályának kell levonnia, amely ország az utolsó évtizedben a legtöbbet veszítette és amely társadalmi osztály régtől eredendő bajainál fogva legkevésbé ellenállóképes.

Mert ha a kar még maga tiltakozik is a numerus clausus gondolata ellen, ugy ez a tiltakozás nem más, mint régi hagyományok megmentésére való törekvés, a függetlenség elvesztésén való aggodás, esetleg jelszópolitika, máshelyütt pedig tiltakozó gesztus kérő hangsúllyal.

És valamiképpen nem az általános gazdasági válság terhére írható az ügyvédség válsága, ugy maga Trianon sem alkot gyűjtőfogalmat a kórokozók kifejezésére. (Désy Géza, Fenyő Miksa.) Kétségtelen, hogy Trianon szomorú valósága kísért bennünket minden gondolatban, minden elgondolásban.

Dé, — gazdasági etimológiával élve, — ha az ügyvédkérdésről beszélünk, ugy az általános gazdasági válságot, mint pedig Trianont leszámítolnunk kell. A törvénytervezet megalkotásánál legfeljebb annyiban számolhatunk vele, hogy az ügyvédség kedvéért nem lehet más társadalmi osztályokat a munkakör áthárításával még válságosabb helyzetbe hozni, továbbá, hogy az ország területének lényeges megsökkenése az ügyvédség működésének területi lehetőségét korlátozza; aminek

logikus következménye ugyancsak numerikus korlátozás lehet csak.

A felszólaló urak a numerus claususban a szabad versenyt is veszélyeztetve látják (Fenyő Miksa, Végh Károly). Aki az ügyvédek hivatását helyesen fogja fel és azt a maga valójában ismeri, annak tudnia kell, hogy a szabad verseny fogalma az ügyvédi működéssel össze nem egyeztethető. A törvény maga is korlátokat állít, amikor a perköltségek és a perenkívüli birói eljárás költségeinek megállapítását a bíróságra bizza, vagy amikor lehetővé teszi a megállapodásszerű perköltségek mérsekülését. De a szabad verseny ellen tiltakozik az ügyvédi etika is, amelynek a gyakorlatban kijegecesedő tételes szabályai vannak. Ezek a szabályok tiltják az ajánkozást, az ügyfélszerzést, a reklámot és éberem örködnek azon, hogy az ügyvédi működés minden kommerciális jellegtől mentes legyen. A szabad verseny pedig másként el sem képzelhető.

A szabad verseny nem tévesztendő össze a tehetségek érvényesülésével. Mások attól félnek, hogy a numerus clausus utját állja a tehetségek érvényesülésének. Ez az aggodalom azonban annál kevésbé birhat komoly alappal, mert a zárt létszámon belül ép ugy érvényesülhetnek a tehetségek, — sőt talán még jobban, — mint akkor, amidőn gyakorta a tehetségek érvényesülésének — még a szabad verseny kizárása esetén is — túlekedés, protekció és kizsákmányolás áll utjában.

Sokan a numerus claususnak már azért is ellenségei, mert nem látnak benne pillanatnyi segítséget és ugy vélik, hogy csak a jövőre nézve megoldás. (Désy, Györki, Papp József.) Ez az érv — ugy hiszem — cum grano sanis mérlegelendő. De még ha a maga egészében helytálló volna is, akkor sem szabad elvetni, mert ötven esztendő óta az ügyvédség azzal háritotta el mindig magától a numerus clausus gondolatát, hogy az a jelenlegi helyzetet ugy sem képes megjavítani. A tervezetek készítői bizonyára tisztában vannak azzal, csak ugy, mint én is, hogy máról-holnapra nem segít a numerus clausus. A numerus clausussal azonban megvalósítandónak tartok más eszméket, melyek csak vele valósíthatók meg. Ezek igenis segítséget hozhatnak azonnal. Ezeket az ideákat tervezetemben részletesen ki is dolgoztam. De maga a numerus clausus is előbb érezteti hatását, mert a suerescencia csökkenni fog.

Hosszu polémiára vezetne annak a megvitatása, hogy a numerus claususnak a közszabadságok védelméhez mi köze sincs. Erősen vitatható álláspont, hogy az ügyvédség feladata-e, vagy mondjuk: inkább feladata-e, mint más foglalkozási ágának, a közszabadságok védelme. Véleményem szerint az ügyvédi hivatás accessorius jellege, mintegy a működéssel járó ténykedés, a szabadságjogok érdekében kifejtett harc. Ebből a jelenségből sokan tévesen deriválják azt az álláspontot, hogy az ügyvédek feladata mindenek fölött a közszabadságok védelme, vagyis, mintha a képviselőházon, a közigazgatási bíróságon kívül álló szervei volnának az államélet ellenőrzésének. Ezt a téves hitet előmozdítja az is, hogy az ügyvédség képzettségénél, temperamentumánál, függetlenségénél fogva legalkalmasabb politikai szerep betöltésére és valóban hazánk történel-

mének nem egy gigantikus politikusa került ki az ügyvédek sorából. Azonban a numerus clausus nem veszélyeztetheti a közszabadság védelmét, ha arra szükség van, amint hogy nem veszélyeztetheti az *ügyvédeskedés szabadságát*, amit olyan szívesen és olyan gyakran tévesztenek össze — nem győzöm elégszer hangsúlyozni — az ügyvédek függetlenségével. (Schuster Rudolf.)

Fentebb említettük, hogy mily téves az az álláspont, amely szerint a gazdasági helyzet javulásával az ügyvédség helyzetének is javulnia kell. Ezen álláspontunkat igazolja a közigazgatási bíróság nagytekintélyű másodelnöke, aki a jogviszonyok és gazdasági helyzet javulásától a kar helyzetének rosszabbodását várja.

Amikor országunkat más országok jogi állapotával összehasonlítom, mindig a nagy európai államokra gondolok, mert végtére a fejlődés azt kívánja, hogy minden kérdést, amely az igazságszolgáltatással összefügg, ennek törvényei szerint intézzünk el. Akkor pedig meg kell látnunk azt, hogy egyrészt a legtöbb országban olyan korlátokat állít maga az ügyvédség a felvétel elé, vagy a kar olyképen tagozódik, ami feleslegessé teszi a törvényileg leszögezett numerus clausust, de látjuk azt is, hogy arányilag sehol sem oly rövid az ügyvédjelölti gyakorlat, mint nálunk, ahol pedig éppen a legtöbb a tanulnivaló és ahol, mint a jelen példája is igazolja, az ügyvéddé való nevelés nagy alaposságot kíván.

Ez utóbbi álláspontot látszanak elfoglalni azok, akik a selectiót már a tanulás éveiben kívánják elvégezni. Ha valamely selectió igazságtalanságától félni kell, úgy a korai kiválasztás az, amely tényleg aggodalomra adhat okot. Mert nem dönthető el az iskola padjaiban, hogy vajjon valaki jogi pályára termett-e, vagy sem, különösképpen nem lehet az egész fiatal generáció tagjairól megállapítani, hogy ügyvédnek valók-e? Az ekkor hozott ítélet valóban előítélet volna, amit a legtöbb esetben megváltoztatna épp az ifjusági évek alatt már a pálya előcsarnokában való mozgás közben kifejlődött karakterátalakulás és az ismeretszerzés után megejtett revízió.

Kamaránk köztisztelőben álló elnöke illiberális intézménynek, sőt retrográd eszköznek mondja a numerus clausust. Amde a liberáliszmus nem pártkérdés, mint azt hiszik, nem is politikai elv, mint azt sokan vallják, hanem módszertani kérdés. Lehetnek a szabadságjogok gyakorlásában, a reakció alkalmazásában is liberális, vagy konzervatív. Liberáliszmusnak, reakciónak mi köze sincs a numerus clausushoz, mint célkitűzéshez. Hiszen a szó nyomán nem szabad elindulnia az elképzelésnek.

Talán szabad arra hivatkoznom, hogy benyújtott tervzetemben — és ezzel végzem is az ankétban való utólagos részvételemet — a numerus clausus nem mint célkitűzés szerepelt, hanem mint eszköz. És csakis azok ismerik fel a kérdés lényegét, akik ebből az elgondolásból indulnak ki és ha az ügyvédi rendtartásról, vagy pedig az ügyvédkérdésről van szó, nem hasítják ki a részletet az egészből, különösen addig, amig sem az egész, sem pedig a részletek nem ismeretesek.

Dr. Leopold Elemér.